

ESPOON VAMMAISNEUVOSTO
ESBO HANDIKAPPRÅD

VAMMAISNEUVOSTON KANNANOTTO

Taloudellisesti kestävä Espoo – tuottavuus ja sopeutusohjelma

Kohta: SOSIAALIPALVELUT – Kuljetusten yhdistely – 4 500 000 €

Säästöjen määrä

Espon vammaisneuvosto pitää perustuslain, vammaispalvelulain, kuntalain ja sosiaalihuoltolain vastaisena esitettyjä säästöesityksiä*. Valmistelu on ollut myös epärealistista, kun esitetään, että 50 % kaikista sosiaalipalvelujen säästöesityksistä kohdistuu vammaispalvelulain tai sosiaalihuoltolain mukaisiin lakisääteisiin matkoihin. Laskennalliseksi säästökseksi saadaan 40 % vuoden 2019 menoista, jotka olivat n. 12 000 000 €. Tällainen alibudjetointi on lain vastaista.

Kuljetuspalvelut ovat yksi tärkeimmistä vammaisten henkilöiden palveluista, joilla taataan tavallinen elämä ja perustuslailliset oikeudet myös vammaisille ihmisille. Matkoilla tuetaan omatoimisuutta ja itsenäisyyttä. Matkat ovat lakisääteiset ja niitä myönnetään lähes poikkeuksetta vain lain minimimäärä eli 9 edestakaista matkaa kuukaudessa. Näillä matkoilla vammaisen henkilön tulee hoitaa kaikki asiointi- ja vapaa-ajan toimintensa koko kuukauden aikana.

Yhdistely

Vammaisneuvosto esittää, että kunta kannustaa käyttäjiä vapaaehtoiseen yhdistelyyn. Kannustimina käytetään omavastuista luopumista ja lisämatkoja. Vapaaehtoinen yhdistely on asiakaslähtöinen ja toimiva.

Aikaisemmassa kuljetusten järjestelyn kokeilussa, Kuljetuspalvelukeskuksessa (2006) pakkoyhdistelyllä yhdisteltyjä kuljetuksia oli kaikista kuljetuksista 7 % ja kuljetuspalvelumenot kasvoivat säästötavoitteista huolimatta. Yhdistelyt osoittautuivat hankaliksi, ne loivat vaaratilanteita käyttäjille ja käyttäjillä oli vaikeuksia ehtiä sovittuihin menoihin.

Nyt luottamus teknologian tuomiin mahdollisuuksiin on lisääntynyt, mutta **asiakkaista ei ole lainkaan kerätty matkojen yhdistelyyn liittyviä oleellisia tietoja**. Ongelman havainnollistamiseksi olemme koonneet liitteeseen esimerkkejä selkeyttääksemme tilannetta.

Korona

Koronatilanteen jatkuessa nykyisellään, kyytejä ei voida lainkaan yhdistellä.

Esimerkiksi Kela ei nyt yhdistele kyytejä tartuntavaaran vuoksi.

Säästöjä ei saa hakea ihmisten terveyttä vaarantamalla. Kuljetuspalveluja tarvitsevat ihmiset eivät ole paketteja, vaan eläviä ihmisiä erilaisine toimintarajoitteineen ja vaikeuksineen!

Loppupäätelmä

Näin mittavat säästöesitykset, tarkoittavat lain vastaista alibudjetointia, palveluiden riittämättömyyttä ja laadun heikentymistä käyttäjän henkeen ja terveyteen kohdistuvan uhan lisääntyessä.

Kuljetuspalveluita käyttäviä toimintarajoitteisia ihmisiä on Espoossa yli 5000 henkilöä ja heidän palveluihinsa kohdistuvat säästötoimenpiteet luovat painetta palveluiden lisäämiselle sosiaali- ja vammaispalveluissa sekä terveydenhuollossa.

Säästötavoitteiden vaikutusten arviointi pitää tehdä asiantuntemuksella, yksilöihin kohdistuvien vaikutusten seuraamukset tulee selvittää ja arvioida kokonaistaloudellisesti.

***Perustuslaki 19 § 3 mom.**

Perustuslaki 22 §

Kuntalaki 2 §

Sosiaalihuoltolaki 17 § 2 mom.

Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 3 §

Asetus vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 4 §

Asetus vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 5 §

Asetus vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 6 §

Espoossa 16.10.2020

Vammaisneuvoston työvaliokunnan puolesta

Pirkko Kuusela
Puheenjohtaja

Mika-Erik Walls
Varapuheenjohtaja

Hanna Bäckström
Sosiaali- ja terveystalvelujen
verkoston vetäjä

Hanne Österberg
Rakennetaan kaikille
työryhmän vetäjä

Sirkku Kiviniitty
Sihteeri, vammaisasiamies

JAKELU
TIEDOKSI

Valtuutetut
Vammaisneuvosto

KULJETUSTEN YHDISTELY

Vammaispalvelulain mukaan myönnetään kuljetuspalveluja henkilöille, joilla on merkittäviä vaikeuksia käyttää joukkoliikennevälineitä. Syyt voivat liittyä esteettömyyteen, jaksamiseen, tilanteen hallintaan jne. Näiden moninaisten syiden vuoksi ihmisten yhdistely samaan kyytiin on hankalaa ja usein jopa mahdotonta. Yhdistelyssä tulee huomioida monien samanaikaisten tekijöiden vaikutukset käyttäjien kesken ja lisäksi tulee huomioida turvallisuuskohdat sekä kuljettajan mahdollisuus tehdä työtään häiriöttä.

Yhdistelyjen osalta uskotaan uuden teknologian ratkaisevan yhdistelyn haasteet. Teknologia voi helpottaa aikataulutusta ja reititystä, joskin ne myös ovat alttiita ulkopuolisille häiriöille kuten ruuhkat, tietyöt, onnettomuudet sekä säätila. Järjestelmään ei ole kerätty riittävästi tietoja asiakkaista ja heidän tarpeistaan, jotta yhdistely käytännössä olisi mahdollista ja asiakkaille turvallista.

Yhdistelyjen tiedetään usein aiheuttavan ennakoimattomia aikatauluongelmia. Vammaisten henkilöiden on usein mahdotonta odottaa taksia pitkään ulkona tai mennä kohteeseen paljon ennen varsinaista aikaa. Lisäksi yhdistely itsessään ei saa pidentää matkustusaikaa tai -matkaa, koska voimavarat eivät usein riitä enää varsinaiseen toimintaan.

Tässä muutamia esimerkkejä käytännönasioista, joita pitää huomioida:

- toiminnalliset rajoitteet, kuten siirtyminen autoon vain tietyltä puolelta tai tiettyyn penkkiin
 - moni henkilö pystyy siirtymään henkilöautoon vain etupenkille istumaan tai tulemaan sisään vain esim. vasemmalta puolelta
 - asiakkaita ei voi laittaa istumaan päällekkäin
- avustus- ja palvelutarve
 - toisen käyttäjän avustamisen ajaksi muita henkilöitä ei voi jättää pitkäksi aikaa yksin autoon
- apuvälineet, koira
 - normaaliin henkilöautoon ei mahdu useita apuvälineitä samaan aikaan eli apuvälineiden tilantarve tulee suhteessa autoon ja mukana oleviin apuvälineisiin
 - opas- tai avustajakoiraa ei voi yhdistellä, mikäli ei tiedetä toisten matkustajien mahdollisista allergioista tai peloista
- tilanteet, joissa kuljettaja näkee, ettei yhdistely ole mahdollista, koska matkustaja on
 - päihtynyt
 - huonovointinen
 - sekava
 - sairaana

Lisäksi tulee huomioida, ettei seuraavia käyttäjiä tulisi koskaan pakkoyhdistellä

- lapset
- työ- ja opiskelumatkat
 - työpaikkaa tai opiskelua ei voi vaarantaa kuljetusten vuoksi
- henkilöt, joilla on immunologisia ongelmia
 - henkilöt, jotka voivat sairastua helposti tai joille sairastuminen on hengenvaarallista. Näille tulisi osoittaa vakiotaksi.
- vakiotaksin käyttäjät
 - puhevammaiset
 - vaikeasti autettavat
 - vaikeasti käsiteltävät
 - kipupotilaat
 - yms.
- haastavasti käyttäytyvät henkilöt
 - raivokohtaukset
 - toiseen asiakkaaseen kajoaminen
- muistisairaat ja muut, joiden on vaikea ymmärtää tilannetta
 - turvattomuus ja hätä, kun mennään vieraita reittejä
 - autossa on vieraita henkilöitä